

Prijedlog preuređenja glavnog stubišta HGZ-a, presjek. Potpis nečitak, neizvedeno, 1890.

Uz izložbu postavljenu o 130. godišnjici zgrade HGZ-a

U prvim godinama postojanja Hrvatskoga glazbenog zavoda (tada *Musikvereina*), na svijet su došli i budući graditelji palače HGZ-a: krajem 1827. u Petrinji se rodio Janko Grahor, a sljedeće godine u Beču Franjo (Franz) Klein. U drugoj polovici 19. stoljeća imali su u Zagrebu zajedničko građevno poduzeće *Grahor i Klein*, koje je 1876. sagradilo stariju zgradu HGZ-a s koncertnom dvoranom.

Franjo Klein je graditeljstvo izučio u rodnom Beču, a 1851. prvi put se spominje u Zagrebu, gdje je uskoro položio ispit za “gradskog graditeljnog majstora” i dobio službu u “c. k. vojnom graditeljnom ravnateljstvu Generalkomande”. Nakon što je napustio tu službu učlanio se 1861. u “graditeljno-kamenotesarski sbor”, tj. građevinski ceh, da bi 1865. dobio od gradskog poglavarstva Zagreba dozvolu “za tieranje graditeljskog oberta”. Na temelju svoje stručnosti i zasluga imenovan je 1877. godine “autoriziranim (ovlaštenim) civilnim arhitektom”. Umro je u Zagrebu 1889. godine.

Najraniji dosad poznati Kleinov rad župna je crkva u podravskom selu Molve, posvećena 1862. godine. (Riječ je o crkvi za koju je zvono izradio poznati zagrebački zvonoljevač Henrik Degen - on je u Molvama i umro, upravo pri sklapanju ugovora za to zvono....) No, prvu pravu afirmaciju Klein je stekao izgradnjom zagrebačke sinagoge 1866-1867. Njezina unutrašnjost bila je poznata po izvrsnoj akustici, što u kontekstu priče o zgradi HGZ-a odmah podsjeća na prvorazrednu akustiku zavodske koncertne dvorane, čiji interier Lelja Dobronić ubraja u one Kleinove radove koji su “u težnji za svečanošću i dostojanstvenošću krasno riješeni”. Među desetak drugih Kleinovih zgrada u Donjem gradu osobito se ističe ona u Mesničkoj 1, uz ostalo i zato što je to bila prva kuća u Zagrebu s blago zaobljenom fasadom (na njoj su figure koje su slične figurama muza u HGZ-ovoj dvorani).

Lelja Dobronić ustvrdila je kako je Franjo Klein bio “sudionik u razvoju zagrebačke arhitekture i izgradnje Zagreba u vrlo značajnih tridesetak godina naglog rasta i formiranja Donjega grada” te da su “njegove zasluge za Zagreb neosporne”. Znakovito je da je među Kleinovim sljedbenicima i suradnicima bio i Vjekoslav Šafranek, suvlasnik tvrtke *Šafranek & Wiesner* koja je 1895. dogradila sjevernu zgradu HGZ-a i projektirala novo, reprezentativno stubište prema koncertnoj dvorani.

NOVA ESTETIKA GLAZBE

1907

Prilog idejnoj okosnici ovogodišnjih Klupskih druženja Hrvatskoga glazbenog zavoda

Ferruccio Busoni:*O biću muzike (odlomci)*(prvi put objavljeno u časopisu *Melos*, 1924. br. 1)

Tijekom mojih razmatranja morao sam priznati da je naša predodžba o biću muzike još vrlo fragmentarna i nejasna, da ju malotko uspijeva osjetiti, a još manje pojmiti ili čak precizirati. Moje ranije spoznaje o jedinstvu muzike mogle bi vrijediti kao slutnja onoga što namjeravam ovdje formulirati, slutnja koju su do sada prije intuitali filozofi nego li pravi glazbenici, dakle one duhovne snage na čiji je bistri zor manje utjecao zemaljski zanat. U nastojanju da pronađem točan izraz mojim mislima ovih mi je dana priskočio u pomoć upravo tako školovan duh. Sljedećim rečenicama (iz jednog romana Anatola Francea) mogla bi kao moto prethoditi moja vlastita (*Nacrt nove estetike glazbe*, 1906) rečenica:

“Jer sadržina jedne skladbe postojala je i postoji, jednako potpuna i nepromjenljiva, prije i nakon što je zazvučala.”

U romanu francuskog majstora, dok mladi autor, ustreptala srca, priželjkuje kraj premijere svog komada, obraća mu se jedan liječnik: “Ne mislite li, da se sve što se ima dogoditi, već odavno događalo” – i ne čekajući odgovor, dodaje: “Kada fenomeni svijeta, jedan za drugim dopru do naše spoznaje, ne smijemo zaključiti, da oni i u stvarnosti slijede jedan za drugim. A još manje razloga imamo pretpostaviti da se zbivaju točno u onom trenutku u kojemu ih postajemo svjesni. Svemir” – nastavio je liječnik, - “ukazuje nam se vječno nedovršen i imamo iluziju da se vječno dovršuje. Kao što fenomena postajemo svjesni u slijedu, tako vjerujemo da se oni kao slijed i ostvaruju. Čini nam se da su oni koje više ne gledamo, prošli, a oni koje još ne vidimo, budući. Međutim, moguće je zamisliti da postoje bića tako sazdana da istodobno vide ono što su za nas i prošlost i budućnost. Moguće je zamisliti i takva bića koja fenomene spoznavaju obratnim redosljedom, gledajući kako se odmotavaju iz naše budućnosti natrag u prošlost. Pretpostavimo da postoje bića sposobna raspolagati prostorom drukčije od nas. Sposobna kretati se brzinom većom od brzine svjetlosti. Njihova bi se predodžba o slijedu fenomena vrlo razlikovala od naše. Mi sami, za neke svjetle noći, kad svratimo pogled na zvijezde Djevice, koje treperi nad vršcima jablana, istodobno vidimo što bijaše i što jest. I s jednakim pravom možemo reći da vidimo ono što jest i što će biti. Jer ako zvijezda, onakva kakva nam se ukazuje, u odnosu prema stablu predstavlja prošlost, onda je stablo, u odnosu prema zvijezdu, budućnost. Međutim, zvijezde koje nam iz daljine pokazuje svoj vatreni lik - ne kakav je danas, nego kakav je bio u našoj mladosti, možda čak prije našeg rođenja – i jablan čiji mladi listovi titraju tog trenutka, susreću se u nama u istom dijelju vremena, u istodobnoj sadašnjosti. Za neku stvar kažemo da je sadašnja kad je precizno pojmljujemo. Kada o njoj samo još čuvamo nejasnu sliku, kažemo da se nalazi u prošlosti. Neka stvar, zbila se ona i prije milijun godina, za nas postaje sadašnjost čim o njoj stječemo najoštrij mogući dojam; neće biti nešto prošlo, nego naprotiv, sadašnje. Redosljed kojime stvari i pojave nestaju u ponorima svemira, nije nam poznat. Znamo samo za redosljed naših spoznaja. Vjerovati da budućnost ne postoji jer je ne poznamo, jednako je kao vjerovati da knjiga nije dovršena jer je nismo pročitali do kraja.”

(...)

Da bismo definirali biće muzike najčešće se laćamo jeftinih fraza: Muzika je umjetnost tonova u kretanju vremena. Ili: u povezanosti ritma, melodije i harmonije – i tome slično. Jednom sam čak čitao: muzika se sastoji od harmonije i melodije, prve za lijevu ruku, druge za desnu. Ili sljedeće dobronamjerne pjesničke maštarije, kao “muzika je poslanje s neba” i brojne varijacije na tu temu, ne kazuju doduše ništa, ali imaju više izgleda dokučiti naše argumente od bilo kojeg usko stručnog raspredanja.

(...)

Jednako kao što je elektricitet postojao oduvijek i prije no što je otkriven i kao što sve neotkriveno postoji od početka, dakle i sada, tako je i atmosfera kozmosa posvema ispunjena oblicima, motivima i kombinacijama prošlih i budućih muzika. Skladatelj mi se čini kao vrtlar kojemu je dano da obrađuje manji ili veći komad zemlje; njegov je zadatak da bere, sređuje i povezuje, ukoliko da u vrt pretvori ono što na tom komadu zemlje uspijeva.

(...)

I najvećem gorostasu područje njegova djelovanja mora ostati ograničeno. Bez obzira koliko je toga sposoban obuhvatiti, u odnosu prema neizmjernom iz kojega crpi to će morati biti tek sićušni dio, jednako kao što nas i najveći uspon ne dovodi bliže suncu.

(...)

Mi vjerujemo da smo, posredstvom tek malobrojnih nama znanih skladatelja, spoznali biće muzike. No, ono što uspijevamo vidjeti, tek su pojedinosti i manire, koje – štoviše – manji preuzima od većeg, sve dok neki novi veći skladatelj ne ostvari do tad neotkriveni obrat i time otpočne sljedeći korak. Taj “novi” slovi kao genije. U osnovi svoje značenje zahvaljuje mjestu i trenutku koji su okružili njegovo rođenje.

(...)

Čujemo li (u najdubljem poštovanju i divljenju) neki stavak polubožanskog Mozarta (jednog od onih duhova koji su se u mnogim trenucima najviše približili biću glazbe), moramo, što se tiče muzičkog prabića, priznati sljedeća ograničenja:

1. Nedvosmisleno postajemo svjesni “kruga” iz kojega crpi njegova glazba, njegov opseg, njegove vremenske i prostorne uvjetovanosti.
2. Majstorov izbor prema sklonostima, ono čemu daje prednost i ono što zanemaruje, ono što mu osobno “leži”.
3. Češće ponavljanje i naglašavanje onoga čemu daje prednost.

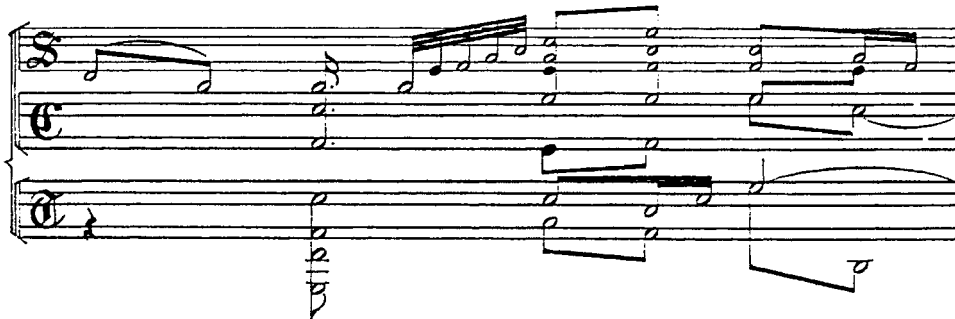
Sve tri točke umanjuju i osobi prilagođavaju ono što mu je priroda, bez obzira kako obilno, stavila na raspolaganje.

Tako nam majstor od neizbrojivih oblika kojima nas muzika odasvud okružuje prinosi ograničeni izbor, iz kojega dalje bira još manji dio.

I kao što astronomu zauvijek mora ostati skriven najveći dio neba, tako i biće muzike nikada nećemo do kraja spoznati. A budući da je prostaku u carstvu zvukovlja podjednako dopušteno govoriti i raditi kao i vrhunskom vojskovođi, put koji nas približava cilju i koji je krajnje mukotrpno slijediti, pun je krzmanja i zbog učinjenih i zagovaranih zabluda zastrašujućih zastoja.

Biće muzike u njegovoj nepatvorenosti i sveukupnosti ljudi nikada neće spoznati, no kad bi barem uspjeli razlikovati što mu ne pripada. Tome je, međutim, najveća zapreka “ceh”, onako kao što je dogma zapreka vjeri. Kad u rijetkim prigodama zemaljski stvor uspije osluhnuti izvanzemaljski djelić bića muzike, ovaj se topi u rukama čim za njim posegnemo, ukoči se čim ga ovamo dolje nastojimo presaditi, ugasi se čim ga obavije tama naše naravi, no još uvijek njegovo nebesko podrijetlo ostaje dovoljno prepoznatljivo da nam se ukazuje najuzvišenijim, najplemenitijim i najsvjetlijim od svega uzvišenog, plemenitog i svjetlog što nas prepoznatljivo okružuje.

prevela s njemačkog Eva Sedak

F. Busoni: primjer iz *Pokušaja organskog notnog pisma za klavir* (1909)

NOVI ČLANOVI HGZ-a

BRANKA BUBALO-PALISKA
RENE ČUDIĆ
MENSURA DRAŽIĆ
NADA DUKARIĆ
VESNA DUMANČIĆ
ZLATKO DVORŽAK
MIRJANA ĐZELALIJA
ŽELJKA FEUER
LJERKA FLECK
HEDA GOSPODNETIĆ
IVAN GVOZDANOVIĆ
DUNJA HODALIĆ
TAMARA HORVAT
VIŠNJA HRBUD POPOVIĆ
VIDA HRNJAK

BOŽENA HUNDRIĆ
VJEKOSLAVA KESSER
TINA KRZNARIĆ
MIRA KUŠT
SANJA LOVRENČIĆ
DRAGICA LUŠIĆ
DUBRAVKA MAGDALENIĆ
GORDAN MARTINIĆ
DRAŽEN MILIČEVIĆ
LUDOVICA MUSTIĆ
VILKO ONDRUŠEK
BRANKO OVČARIĆ
VANDA PALČIĆ
AIDA PETROVIĆ
IVANKA POLJAK

MARIJA RELJA
ISTVAN RÖMER
BOŽENA RUŽAK-SKOČIR
VALENTIN SARIĆ
ZLATKO SARIĆ
ĐURĐICA ŠEGEDIN
VESNA ŠEPAT KUTNAR
JOSIP ŠKUNCA
MIRJANA ŠKUNCA
MATO ŠPEKULJAK
LJUBICA TOMLJENOVIĆ
MAGDA VELTRUSKY
ZDENKA WEBER
MILKA ZVONARIĆ
ĐURĐICA ŽIVKOVIĆ

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10 000 Zagreb, Gundulićeva 6
tel. i fax. 48 30 822
KNJIŽNICA tel. 48 30 824
pon., sr. i pet. 11–14, srijeda 16–20 sati
e-mail: hgz@zg.t-com.hr
BLAGAJNA HGZ-a tel. 48 30 822
radi ponedjeljak-petak 10–12 i
19–20 sati i uvijek jedan sat prije
početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

KONCERTNA SEZONA
CLXXX (2006/2007)
VELJAČA

Uredništvo:
Eva Sedak
Nada Bezić
Jana Korenić Sušec

Za izdavača:
Marcel Bačić

subota, 3. II. u 20 sati

Art agent
PIANOFORTISSIMO
JEROME ROSE, SAD
L. van Beethoven, R. Schumann, F. Liszt

utorak, 6. II. u 20 sati

HRVATSKI KOMORNI
ORKESTAR
Solistica: ZITA VARGA, violončelo
Dirigent: PAVLE DEŠPALJ
S. Šulek, *Drugi klasični koncert*; P. I. Čajkovski, *Rokoko varijacije za violončelo i orkestar u A-duru, op. 33*; F. Schubert, *5. simfonija u B-duru, D 485*

srijeda, 7. II. u 20 sati

ZAGREBAČKI SOLISTI
Gosti: MONIKA LESKOVAR,
violončelo, KREŠIMIR PUSTIČKI,
viola, MATIJA JANČEC, viola
J. S. Bach, *Brandenburški koncert br. 6*; R. Strauss, *Capriccio*; J. Haydn, *Koncert za violončelo i gudače u D-duru*; G. Solima, *Skladba za violončelo i gudače*, praižvedba

četvrtak, 8. II. u 20 sati

Udruga Euterpa
Komorni ansambl GRUPPO
MONTEBELLO
Umjetničko vodstvo: Vlatka Peljhan
F. Schubert, *Oktet u F-duru op. 166*

subota, 10. II. u 20 sati

Ciklus koncerata dalmatinskih klapa
Grada Zagreba
KLAPA FJAKA
KLAPA KORJANDUL
KLAPA SAGENA

četvrtak, 15. II. u 20 sati

petak, 16. II. u 20 sati
subota, 17. II. u 20 sati
Glazbena škola Vatroslava Lisinskog
KONCERTI UČENIKA ŠKOLE

nedjelja, 18. II. u 12 sati

Glazbena škola Pavla Markovca
ZAVRŠNI KONCERT
NATJECANJA "ETIDE I SKALE"

nedjelja, 18. II. u 20 sati

Virtuoso – ciklus koncerata studenata
klavira Muzičke akademije; Peti
redoviti koncert u šestoj sezoni
RUSKI SKLADATELJI
Nastupaju pijanisti: Davor Žličar,
Augustin Šimat, Tjaša Šulc, Marija
Ivanović, Ana Pavlina, Petra
Milković i Mario Šoša, te Marco
Graziani, violina i Tamara Gal, klavir
M. A. Balakirjev, S. Rahmanjinov,
A. Skrjabin, S. Prokofjev, N. Rimski
Korsakov

BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

četvrtak, 22. II. u 20 sati

Hrvatsko društvo glazbenih
umjetnika
Program naknadno
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

petak, 23. II. u 18 sati

Hrvatski glazbeni zavod
GLAZBENI PETAK U PODRUMU
VEČER KLASIKE II.
DRUŠTVENI KOMORNI
ANSAMBL HRVATSKOGA
GLAZBENOG ZAVODA
J. Haydn, W. A. Mozart, L. Mozart,
Ch. Dancla
Umjetnički voditelj: ŽELJKO
ŠVAGLIĆ
Podrumska dvorana HGZ-a
ULAZ SLOBODAN

subota, 24. II. u 20 sati

nedjelja, 25. II. u 20 sati
Glazbeno učilište Elly Bašić
KONCERT UČENIKA UČILIŠTA

utorak, 27. II. u 20 sati

Hrvatsko društvo kemijskih inženjera i
tehnologa i Hrvatsko kemijsko društvo
SVEČANI KONCERT U POVODU
XX. JUBILARNOG HRVATSKOG
SKUPA KEMIČARA I KEMIJSKIH
INŽENJERA
Akademijski zbor "Vladimir Prelog"
Dirigenticica: Iva Juras

NAJAVLJUJEMO
ožujak

ponedjeljak, 5. III. u 20 sati
HRVATSKI KOMORNI ORKESTAR
Gost: Miran Vaupotić, bayan
Dirigent: Tomislav Fačini
Händel, Bobić, Haydn

utorak, 6. III. u 20 sati
Guitarra Viva
Gitarski duo KONTAXAKIS-
IVANOVIĆ
Scarlatti, Händel, Sor, Jolivet,
Castelnuovo, Tedesco, Domeniconi

subota, 10. III. u 20 sati
PIANOFORTISSIMO
Martina Filjak, klavir
Haydn, Brahms, Ravel

nedjelja, 11. III. u 20 sati
HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL
FRANCUSKI BAROK
Dirigent: Hervé Niquet
Dauvergne, Rebel, Rameau
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a